

ВАДИМ ІЛЄНКО — МАЙСТЕР ЕКРАННОГО ЗОБРАЖЕННЯ До 80-річчя від дня народження

Майстру екранного зображення, кінооператору Вадиму Ілєнку — 80 років. Приємно вітати з такою солідною ювілейною датою митця, чий яскравий талант і творча індивідуальність перетворили його на одного з найбільш відомих та затребуваних майстрів вітчизняного кінематографа. Багатогранна особистість — оператор-постановник вищої категорії та режисер-постановник I категорії, сценарист — Вадим Ілєнко вписав багато яскравих сторінок в історію українського мистецтва.

За час роботи на Київській кіностудії ім. О. Довженка зняв 31 повнометражний художній фільм, шість із них — як режисер-постановник, у трьох із цих шести був ще й сценаристом.

Більшість операторських робіт В. Ілєнка стали еталоном професійної майстерності, піднесли на новий щабель школу українського візуального мистецтва: «Олекса Довбуш» (1959), «Вечір на Івана Купала» (1967), «Поштовий роман» (1969), «Білий башлик» (1975). Ці та інші його фільми запам'яталися мільйонам глядачів. Чемпіоном глядацьких симпатій і в певному сенсі візитною карткою Вадима Ілєнка стала комедія «За двома зайцями» (режисер Віктор Іванов), де візуальними засобами операторові вдалося відобразити неповторне обличчя Подолу XIX — початку XX ст. Було це 1961 року, у період виходу кінематографа з фази «театральності». Розробляючи геометрію маршрутів знімальної камери, Вадим Герасимович пластичними засобами відтворив спрямування жадань головного персонажа — перукаря Свирида Петровича Голохвастова, який прагнув видаватися не бідним щирюльником з-за канави, а модним «паліхмахтером», не приміським, а столичним мешканцем, не мисливцем за приданим, а заavidним нареченим. Відтак, напрям руху від подільського урочища Гончарів-Кожум'яків до вершини Володимирської гірки, де стоїть Андріївська церква, набував семантики вже не тільки фізичного, а й метафізичного шляху героя.

Операторська робота Вадима Ілєнка у фільмі «Вечір на Івана Купала» (режисер Юрій Ілєнко) вражає тонким, сповненим національної автентики світовідчуттям та винахідливістю візуальних рішень. Справжнім know how оператора слід визнати застосування системи дзеркал і маленьких ліхтариків у сценах, знятих у лісі, створення справді чарівливої атмосфери завороженої царини чаклунів та знатників — захисників природних скарбів та вабливої квітки папороті. Від поетизації образів демонології та народного бестіарію, характерних для режисерського почерку Юрія Ілєнка, Вадим Ілєнко природно переключався на відтворення візуальних образів провінційної «глибинки», побуту заштатного міста XIX століття, працюючи оператором на фільмі «Чоботи всмятку» (1978, т/ф) молодшого з трьох братів Ілєнків — Михайла. Взагалі, випускник операторського факультету ВДІКу (1955 р.), Вадим Ілєнко, у тандемі зі своїми братами-режисерами — Юрієм та Михайлом Ілєнками, працював неодноразово: спочатку як оператор, а згодом і сам вдався до режисерської творчості, знявши такі фільми, як позначена майже інтимними інтонаціями стрічка «Передай далі» (1988), що є великою мірою особистим, автобіографічним твором; «Останній бункер» (1991), просякнута тонким, лірично-неповторним відчуттям часу картина «Геллі і Нок» (1995) та інші, що дають підстави говорити про Вадима Ілєнка як про зрілого професійного режисера-постановника та сценариста.

Різноманітність зображальної і пластичної мови цього, аж ніяк не повного, переліку фільмів свідчить про міцну професійну школу. Справді, перші повоєнні роки у Всесоюзному державному інституті кінематографії були особливими: серед викладачів царювали класики — ті, хто починав працювати ще у німому кіно. Вони вимагали від студентів не так технічної майстерності, як змушували думати.

Вадим Герасимович Ілєнко — освічена і відповідальна людина, яку насправді хвилює доля вітчизняного кінематографа і культури загалом. Можливо, тому він сьогодні викладає в Національному університеті культури, де очолює кафедру операторської майстерності, піклуючись про кінематографічну освіту молоді.

Нині Вадим Ілєнко — член-кореспондент Академії мистецтв України (2006), Народний артист України (2001), доцент (2005), заслужений діяч мистецтв Абхазької АРСР (1975), заслужений артист України, лауреат Державної премії України ім. Олександра Довженка (1999). У кінематографі працюють його учні — майстри зображення, які пишуться тим, що до їхнього творчого становлення доклали зусиль такий визначний майстер.

Ірина ЗУБАВІНА

вчений секретар відділення кіномистецтва НАМ України